

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา
สู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ดังต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. ประชาคมอาเซียน
5. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
6. บริบทหน่วยงาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญมากต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการ
กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาของประเทศ ดังนั้น นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ทัศนะไว้
แตกต่างกัน ดังนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2538 : 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ประกอบด้วย เนื้อหา สารระที่
จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้า
เพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กใน
โรงเรียน
4. หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และ
ได้ตอบสนองต่อการแนะนำแนวทางของโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2542 : 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

Good (1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อสำเร็จหรือรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง
2. หลักสูตร คือ เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป
3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

Crow (1980 : 250) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า “หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม สติปัญญา และจิตใจ”

จากความหมายของหลักสูตรตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษาโดยหลักสูตรจะกำหนดทิศทางของการศึกษาไทยในการให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะ การปลูกฝัง เจตคติ ค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน

ธำรง บัวศรี (2542 : 9 - 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 2 ประการ คือ

1. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาส่วนรวม เนื่องจากศักยภาพในการพัฒนาประเทศสามารถประเมินได้จากการศึกษาของประเทศ ทั้งนี้เพราะความสามารถในการจัดการศึกษาได้ทั่วถึง ความเสมอภาค ระดับการศึกษาของประชากรส่วนรวม สะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยแลชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของประชากรของประเทศด้านต่างๆ โดยหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ที่จะนำความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ดังนั้น หลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษา ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ หลักสูตรเป็นปัจจัยแรกที่จะให้ความมั่นใจได้ว่าเยาวชนรวมทั้งผู้เรียนทั้งหมดจะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ โดยเฉพาะเมื่อมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนแล้วหวังว่าผู้เรียนแต่ละสาขาและแต่ละระดับการศึกษาจะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกันและจุดมุ่งหมาย

เดียวกัน

2. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งชี้ให้เห็นแนวทางในการจัด มวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน บอกให้ครูผู้สอนรู้ว่าต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดหมายปลายทาง ของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่จะไปจะต้องทำอะไรบ้าง ในการเรียนการสอนนั้น ตัวผู้เรียนเองจำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรและจะได้รับผลอย่างไร การที่การเรียน การสอนจะบรรลุผลได้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติ หน้าที่สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน สิ่งดังกล่าวนี้ คือ หลักสูตร หากไม่มีหลักสูตรก็สอน ไม่ได้ เพราะไม่รู้จะสอนอะไร ผลการเรียนอาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ผู้เรียนเองก็จะมี ความกังวลใจ เพราะไม่ทราบว่าสิ่งที่เรียนไปนั้นสามารถนำไปเปรียบเทียบได้กับระดับใดในชั้น

จากความสำคัญของหลักสูตรที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นต่อ การจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ และเป็น ตัวกำหนดทิศทางให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของประเทศที่จัดให้เยาวชนเน้นหนักไปทิศทางใด ซึ่งเป็น ผลโดยตรงต่อผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หลักสูตรเป็นตัวนำในการที่จะให้เกิดการความรู้ ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทุกๆด้าน และยังเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 9) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

ธำรง บัวศรี (2542 : 8 - 9) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียน จบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นๆ ไปแล้ว

5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบ วีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

Taba (1992 : 10) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการสอนและการเรียน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป หลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1. ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

ชนัท ธาตุทอง (2550 : 115) ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความเป็นจริงของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพและค่านิยม ของผู้เรียนและชุมชน

สมคิด ศรีสุข (2550 : 12) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น เป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยอาจปรับหรือขยายเพิ่มเนื้อหารายละเอียดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

บานเย็น แก้วศรีสุข (2553 : 16) ให้ความหมายว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวล ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป แต่เนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละชุมชนจึงแตกต่างกันและเหมาะสมกับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ความแตกต่างขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการเป็นตัวกำหนด เช่น สภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ตั้ง อาจใช้ในการแบ่งเขตการศึกษาและความแตกต่างกันของสภาพ วัฒนธรรม สังคม และ เศรษฐกิจของคนในแต่ละพื้นที่

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น โดยสามารถนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2. ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี

สมปอง พรามเอก (2551 : 37) กล่าวถึง ลักษณะหลักสูตรท้องถิ่นที่ดีว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองชีวิตจริงของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคต รวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริง เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง
2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหาที่สอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา
3. เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน
4. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาการต่างๆและบูรณาการกับชีวิตจริงได้
5. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง
6. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนที่เรียนรู้ตามระดับความสามารถและตรงกับสภาพปัญหาของตน โดยครูเป็นเพียงผู้ร่วมวางแผนให้คำแนะนำชี้แจงและอำนวยความสะดวกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูงสุด

3. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในท้องถิ่นนั้นๆ เนื้อหาองค์ความรู้จึงเกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาไปสู่ผู้เรียน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2533 : 183) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การจัดทำประมวลการสอน โครงการสอน บันทึกการสอน ซึ่งเป็นเอกสารหลักสูตรแม่บท โดยการจัดทำโครงการสอนที่ขยายและปรับให้ละเอียดยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการจัดทำบันทึกการสอนที่มีรายละเอียดที่เน้นการตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า หลักสูตรที่ท้องถิ่นเพิ่มขยายหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท ไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 13) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการหรือวิถีชีวิตของผู้เรียน บางครั้งอาจพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่างๆ หรือพัฒนาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ ใช้เทคโนโลยีและข่าวสารในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเอง โดยจากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว สามารถแบ่งสาเหตุการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่น ได้เป็น

3 ประเด็น ได้แก่

1. พัฒนาขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
2. พัฒนาขึ้นจากเหตุการณ์และสภาพปัญหาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยมีผลกระทบต่อผู้เรียน

ผลกระทบต่อผู้เรียน

3. พัฒนาขึ้นจากการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยปรับรายละเอียดของเนื้อหา พัฒนาการเรียนการสอน ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ตามสภาพที่เป็นจริง

4. ลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนา (Development) มีความหมาย 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้นสมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายหลายลักษณะในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ กรมวิชาการจึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการได้ใน 5 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มสาระในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในรายวิชาบังคับ วิชาเลือกเสรี ทุกรายวิชาและทุกกลุ่มสาระ โดยไม่ทำให้จุดประสงค์เนื้อหาและเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ใน การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน ผู้ใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาคำอธิบายของหลักสูตรแม่บท ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เนื้อหาได้แก่ ข้อความที่ระบุถึงหัวข้อหรือขอบข่ายสิ่งที่จะนำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือฝึกทักษะ

ส่วนที่ 2 กิจกรรม ได้แก่ ส่วนที่ระบุถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

ส่วนที่ 3 จุดประสงค์ ได้แก่ ส่วนที่ระบุถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน หลังจากได้เรียนรู้หรือฝึกทักษะที่ระบุไว้ในส่วนที่ 1 และ 2 ซึ่ง พฤติกรรม ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นความรู้ (พุทธิพิสัย) ความสามารถ (ทักษะพิสัย) และเจตคติ (จิตพิสัย) ในส่วนของกิจกรรมหลักสูตรแม่บทจะต้องจัดกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน เช่น เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยาย ผู้เรียนไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น นอกจากนี้มุ่งกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม

4.2 การปรับหรือเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหา

เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา หัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นได้ ทั้งนี้เพราะว่าเนื้อหาที่ระบุในคำอธิบายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรแม่บท จะระบุเนื้อหาที่ให้เรียนไว้อย่างกว้างๆ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาท้องถิ่นสามารถทำได้กับหัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น ถ้าท้องถิ่นมีปัญหาเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่าโรงเรียนอาจจะเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขของผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

- 4.2.1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ใน
คำอธิบายหรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท
- 4.2.2 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเพิ่มหรือปรับ สำหรับนำมาให้เรียนรู้
หรือฝึกทักษะ โดยให้เป็นไปตามผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
- 4.2.3 นำเอารายละเอียดที่ได้ตามข้อ 2 ไปปรับเข้าโครงสร้างขอบข่ายของ
เนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ที่สอนแล้วนำไปจัดทำเป็นแผนการสอนต่อไป
- 4.2.4 พิจารณาปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ให้สอดคล้องกับ
เนื้อหาที่ปรับเพิ่มเติมหรือลดนั้น

4.3 การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตรดังนี้ คือ ระดับประถมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆเพิ่มเติมขึ้นมาได้ ในกรณีพบว่า เนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ยังไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพและกลุ่มประสบการณ์พิเศษซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับการ
จัดทำคำอธิบายเพิ่มเติมในหลักสูตรต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.4 การปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นลักษณะนี้ เป็นการปรับปรุงเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชา
ต่างๆและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผลที่ได้มักเป็นการจัดการรวบรวมสื่อต่างๆ ที่มีอยู่สำหรับใช้
ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม รวมทั้งสำรวจแหล่งสื่อ
เพื่อนำมาใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งท้องถิ่นจะระบุรายละเอียดการใช้และรายชื่อสื่อลงใน
แผนการสอนที่จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นสามารถพัฒนาเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียน
การสอน ประกอบด้วย

- 4.4.1 หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่กำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนการสอน
รายวิชาใดรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ มีเนื้อหาตรงตามที่ระบุไว้ในรายวิชานั้นๆ อาจจะมีลักษณะเป็นเล่ม
หรือเป็นชุดก็ได้
- 4.4.2 แบบฝึกหัด หมายถึง สื่อที่ใช้สำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วย
เสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียนมากยิ่งขึ้น
- 4.4.3 หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือเสริมการเรียนการสอนตาม
หลักสูตรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องก็ได้ สำหรับให้นักเรียนศึกษาหาความรู้

ด้วยตนเอง หนังสือเสริมประสบการณ์แยกเป็น 4 ประเภท คือ

1) หนังสืออ่านนอกเวลา เป็นหนังสือที่กำหนดให้ใช้การเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร นอกเหนือจากหนังสือเรียนสำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาอิงหลักสูตรซึ่งมีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของนักเรียนสำหรับให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

3) หนังสืออุเทศ เป็นหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยมีการเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการ

4) หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไปไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี ศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีสติ และมีสารประโยชน์มุ่งส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

4.4.4 คู่มือครู หมายถึง เอกสารแนะนำครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4.4.5 คู่มือการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารหนังสือสำหรับครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอน ประกอบด้วย เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีสื่ออื่นๆที่ท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อีก เช่น สื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นโดยการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) วิเคราะห์หลักสูตรโดยวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชาและเวลาเรียนว่ารายวิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติอย่างไร มีขอบข่ายเนื้อหาเพียงใดและมีเวลาเรียนเท่าใด เพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และมีคาบเวลาเรียนเท่าไร เพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2) สืบหาสื่อเอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาจากแหล่งต่างๆ เช่น ร้านจำหน่ายหนังสือ ห้องสมุด ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องกับหลักสูตร

3) วิเคราะห์สื่อ เอกสาร หรือหนังสือที่สืบหาได้ เพื่อพิจารณาว่าจะสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้หรือไม่เพียงใด โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- สอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา
- เนื้อหาตามหลักวิชา ไม่ลำเอียง เหมาะสมกับเวลาเรียนและมีความ

ยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น

- เรียงลำดับเนื้อหาดี ไม่สับสน อธิบายชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้ตัวอย่างประกอบช่วยความเข้าใจได้ดี และใช้ภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ฯลฯ เพื่อช่วยความเข้าใจอย่างเหมาะสม

- ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามหลักภาษา กะทัดรัด และใช้ศัพท์หรือประโยคเหมาะสมกับระดับชั้น

- มีคำถามหรือกิจกรรมเสนอแนะที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.5 การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่

เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้อื่นๆที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรวมทั้งเนื้อหาและสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้อาจจะใช้กับคำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

ขั้นตอนการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่มี ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ต้องวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรและขอบเขตของเนื้อหาสาระ พิจารณาเวลาเรียนและวิเคราะห์ความรู้ความสามารถของนักเรียน
2. ขั้นวางแผน ต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของสื่อการเรียนการสอน กำหนดขอบเขตของเนื้อหาสาระแล้วจึงทำเค้าโครงสร้าง (Outline) ของสื่อจากนั้นจึงกำหนดแนวทางการเสนอเนื้อหาสาระ เตรียมการเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่จะต้องใช้ในการยกร่างต้นฉบับ
3. ขั้นยกร่างต้นฉบับสื่อการเรียนการสอน ลงมือเขียนต้นฉบับและปรับปรุงจนมีความเหมาะสม
4. ขั้นทดลองใช้ต้นฉบับ ทดลองใช้ต้นฉบับกับตัวแทนนักเรียนในชั้นเรียนหนึ่งคนหรือหลายคนแล้วปรับปรุงให้เหมาะสม จากนั้นจึงทดลองใช้ต้นฉบับที่ปรับปรุงแล้วกับกลุ่มตัวแทนนักเรียนจำนวนมากขึ้นในสภาพการณ์ที่สอนจริงแล้วจึงนำมาปรับปรุงอีกครั้ง
5. ขั้นจัดทำต้นฉบับสมบูรณ์การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 ลักษณะนี้ ก่อนการลงมือพัฒนาท้องถิ่นจะต้องวิเคราะห์สภาพของท้องถิ่นว่ามีแนวโน้มของการพัฒนาไปในทิศทางใด โดยอาศัยข้อมูลสนเทศจากศูนย์ข้อมูลต่างๆมาประกอบการพิจารณา เมื่อผลการวิเคราะห์ออกมามีแนวโน้มพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มดังกล่าว และในการดำเนินงานของท้องถิ่นควรกระทำในรูปแบบของคณะกรรมการ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ได้มีการปรับปรุงกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนการสอน โดยยังคงคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตรแม่บทไว้ไม่เปลี่ยนแปลงในการปรับอาจมีการเพิ่ม ลด หรือเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมจริงของสังคม สภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ ปัญหาของท้องถิ่น และมีแนวโน้มในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน และเป็นหลักสูตรในลักษณะที่จัดทำ ขึ้นใหม่ โดยการจัดทำรายวิชาใหม่ จัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่ โดยที่ไม่ให้ซ้ำซ้อนกับหลักสูตรแม่บท ซึ่งในการจัดลักษณะนี้ต้องมีการวางแผนในการดำเนินการเป็นอย่างดี มีขั้นตอนการขออนุมัติอย่างเป็นทางการและเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จึงจะสามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานที่สำคัญ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้หลายท่าน ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 314) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างมีระบบ มีขั้นตอน และเป็นไปตามลำดับขั้นต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของสภาพของท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และ/หรือจัดสร้างรายวิชาขึ้น

ใหม่

ขั้นที่ 6 ดำเนินการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 7 ประเมินการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 8 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ชาญวิทย์ สร้อยคำ (2557 : 127) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรวิชาพลศึกษาเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เรื่อง ฟุตซอล สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โดยดำเนินงาน 7 ขั้นตอน คือ 1. การสำรวจความต้องการให้พัฒนาหลักสูตร เรื่อง ฟุตซอล จากผู้ปกครองและนักเรียน 2. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง 3. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 4. การทดลองใช้หลักสูตร 5. การประเมินหลักสูตร 6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และ 7. การเผยแพร่หลักสูตรฉบับ

ปิยดา ชัชวาลปรีชา (2557 : 15) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงฟ้อนสไบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดลำปาง โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการสร้างสรรค์ไม่เน้นการถ่ายทอดรูปแบบของการแสดงที่คงที่ มีสาระสำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย โครงสร้างเนื้อหา 6 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 20 ชั่วโมง

Tyler (1950 : 78) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล

Saylor, Alexander and Lewis (1981: 31) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

Taba (1902 - 1967) เป็นผู้ให้ความสำคัญกับครูผู้สอนในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยมีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) การศึกษาความต้องการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ผู้พัฒนาหลักสูตร (ครู) จะต้องวินิจฉัยประสบการณ์ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำมากำหนดเนื้อหาของหลักสูตร

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Formulation of Objectives) เมื่อทราบความต้องการของผู้เรียนหรือของสังคมแล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะใช้กำหนดเนื้อหาว่าจะมีความเฉพาะเจาะจงเพียงใดและวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การเลือกเนื้อหา (Selection of Content) ผู้พัฒนาหลักสูตรเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาให้ผู้เรียนศึกษาโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่เลือกมานั้นจะต้องมีความตรง (Validity) ตามวัตถุประสงค์และมีนัยสำคัญ (Significance) ต่อผู้เรียน

4. การจัดองค์ประกอบของเนื้อหา (Organization of Content) เนื้อหาที่คัดเลือกมาได้นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องนำมาจัดเรียงลำดับ (Sequence) โดยใช้เกณฑ์หรือระบบบางอย่าง ทั้งยังจะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงและการเน้น (Focus) ให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ที่จะสอนและระดับของผู้เรียน

5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องพิจารณาเรื่องของการจัดเรียงลำดับประสบการณ์และจะต้องเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

6. การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์การสอนที่สำคัญ คือ การพัฒนากระบวนการสร้างมโนทัศน์ (Strategic of Concept Attainment) และคำนึงถึงคำถามสำคัญ ได้แก่ จะทำอย่างไรให้เนื้อหาสาระสอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน และจะทำอย่างไรให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องและตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. การวินิจฉัยว่าสิ่งที่ประเมินคืออะไรและจะใช้วิธีการและเครื่องมือใดในการประเมิน (Determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it) นักหลักสูตรจะต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยจะต้องตอบคำถามว่า จะประเมินคุณภาพของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรและจะใช้เครื่องมือและวิธีการใดในการประเมิน

กล่าวโดยสรุปว่า ในการพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการพัฒนา ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3) การหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้ 4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และ 5) การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

5.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน หรือท้องถิ่นนั้นๆ ศักยภาพของโรงเรียน ตลอดจนสภาพของสังคม เศรษฐกิจ ของชุมชน และมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและท้องถิ่น

5.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

5.2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดสิ่งที่มุ่งหวังจะให้ผู้เรียนบรรลุผลหลังจากที่เรียนรายวิชานั้น ๆ

5.2.2 การกำหนดเนื้อหาเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ต้องให้มีความเหมาะสม

สมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น วย พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน และให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงในระดับชั้นเรียนที่นำไปใช้สอน

5.2.3 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

5.2.4 จัดทำแผนการสอน การเขียนแผนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแผน ประกอบด้วย ชื่อแผนและระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ สารสำคัญของเนื้อหาสาระ จุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียน และการวัดผลประเมินผล

5.2.5 การกำหนดกิจกรรม เป็นการกำหนดหลังจากที่ได้กำหนดเนื้อหาสาระแล้ว โดย กิจกรรมที่จัดต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เน้นทักษะ กระบวนการมีความ เหมาะสมกับผู้เรียน

5.2.6 การกำหนดคาบเวลา เป็นการกำหนดตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์และ เนื้อหาสาระ ทั้งนี้ต้องให้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและกลุ่มสาระที่ต้องการ นำมาสอน

5.3 การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้

เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารของหลักสูตร เพื่อนำผลมา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง โดยการนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบวิพากษ์ ว่า องค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลา สื่อ และวิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร เอกสารประกอบ หลักสูตร เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล มีความสอดคล้องกับ หลักสูตรหรือไม่ อย่างไร หลังจากนั้นจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

5.4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล

วางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการใช้หลักสูตรและตรวจสอบหลักสูตรว่า สามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้การประเมินใน ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลังจากการนำหลักสูตรไปใช้ และรายงานผล

5.5 การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

ร่วมกันสังเคราะห์หาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร มีส่วนไหนที่เป็น ปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. แนวทางการดำเนินงานจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้จัดประสบการณ์ให้
ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ทั้งในด้านความสำคัญ ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิ
ประเทศ ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม
ประเพณี ภูมิปัญญา ฯลฯ ตลอดจนสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้นๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความ
รัก ความผูกพัน มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ยินดีที่จะร่วมสืบสานพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ
ท้องถิ่นนั้น มีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การดำเนินงานของส่วนกลาง

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น
หน่วยงานในส่วนกลาง มีภารกิจสำคัญในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน้าที่ในการ
จัดทำนโยบายและจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดจุดจุดหมายของหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยกำหนด
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนรักประเทศชาติ รักท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ สร้างสิ่งดีงามให้สังคม
มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องจะต้องนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไปใช้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ให้บรรลุตามจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1.2 การดำเนินงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา

พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของ
หลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีหน้าที่ในการ
พัฒนางานด้านวิชาการร่วมกับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำ “กรอบสาระการ
เรียนรู้ท้องถิ่น” ในระดับเขตพื้นที่ เพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้ที่
เกี่ยวกับท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติจริงโดยได้ดำเนินการ
ดังนี้

2. แนวทางการดำเนินงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 ดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย
ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ หลากหลาย

สาขา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ กลุ่มจังหวัด มีความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่น ภูมิปัญญา ปัญหาชุมชน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความมุ่งมั่น และเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา มีความรู้ด้านจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ฯลฯ และได้ร่วมกันกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในเขตพื้นที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

2.2 ศึกษา/วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นได้ทำการศึกษา/วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งครอบคลุมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้ชั้นปีของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้ทราบถึงขอบข่ายของการกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

2.3 ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการได้ศึกษาวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งวิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัด/จังหวัด ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้นๆ รวมทั้งศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล จุดเน้นหรือข้อมูลประเด็นที่สถานศึกษาในเขตพื้นที่ให้ความสำคัญ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

2.4 กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เมื่อคณะกรรมการได้วิเคราะห์/สังเคราะห์ และทราบถึงขอบข่ายของการกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่นและสถานศึกษาแล้วจึงร่วมกันกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เหมาะสม มีความยืดหยุ่น สถานศึกษาสามารถนำไปกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นได้ง่ายและสอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษา

2.5 สอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เมื่อจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเสร็จแล้วนำไปรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปปรับปรุงและให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาต่อไป

2.6 เผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หลังจากปรับปรุงกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์แล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สถานศึกษาทุกแห่งในเขตพื้นที่ได้ทราบและนำไปเป็นกรอบจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2.7 นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หลังจากสถานศึกษาได้นำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะดำเนินการนิเทศ ติดตาม กำกับ และ ประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสถานศึกษา รวมทั้งติดตามประเมินผล คุณภาพของผู้เรียนว่าเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่ และนำผลการประเมินมาใช้ในการ วางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการทบทวนและ ปรับปรุงพัฒนาทุกกระยะ 3-5 ปี หรือตามระยะเวลาที่คณะกรรมการฯเห็นสมควรเพื่อให้มีความ ทันสมัยเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม สภาวะของสังคม และวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา

3. การดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่จะต้องนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้จัดทำนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรัก ความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สถานศึกษาจึง ต้องนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาจัดทำรายละเอียดของเนื้อหา องค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นให้ เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสภาพชุมชนนั้น ๆ

4. แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน คณะกรรมการควรประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้บริหารส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาในท้องถิ่นทั้งระดับ มัธยมศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนชุมชน

4.2 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งศึกษาสภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริบท สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในพื้นที่ เป็นต้น

4.3 ดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในการดำเนินการจัดทำกรอบ หลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีคุณภาพจะต้องมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นภาพการทำงานตลอด แนวด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

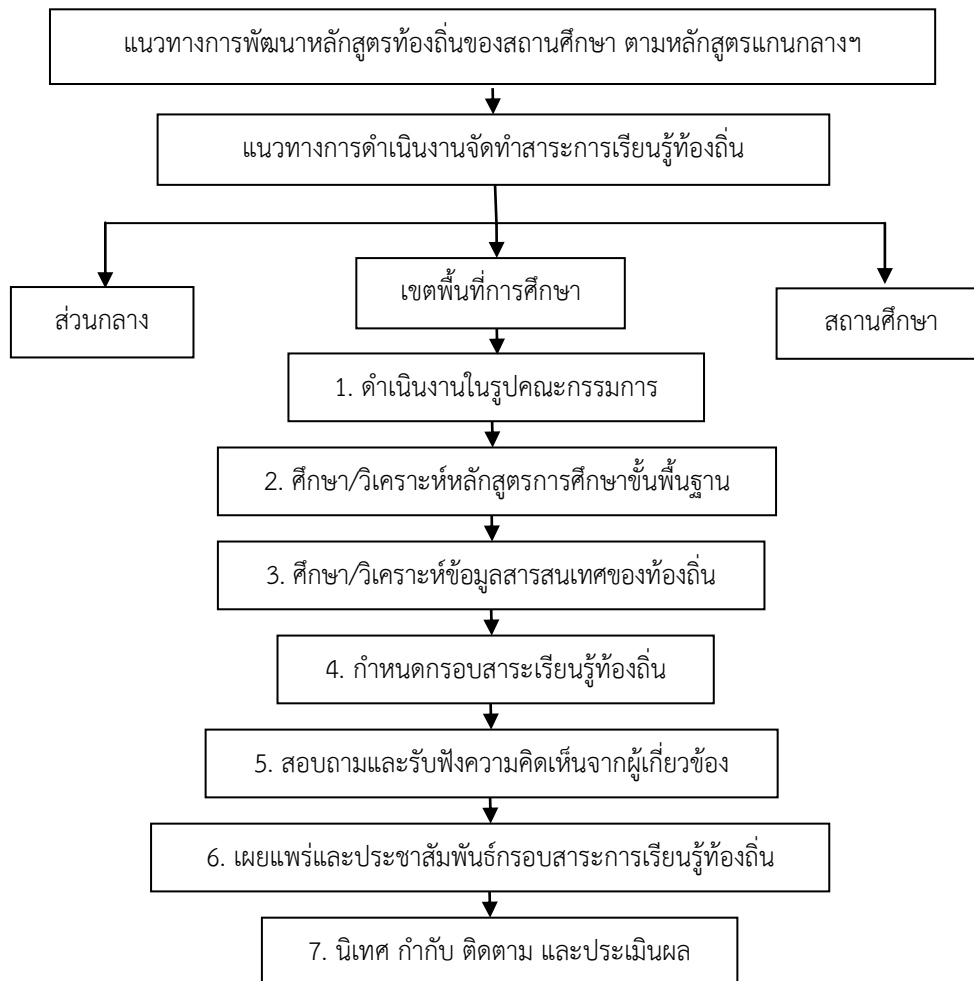
4.4 รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆมาปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้มีความ เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

4.5 เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา/คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบ

5. แนวทางในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

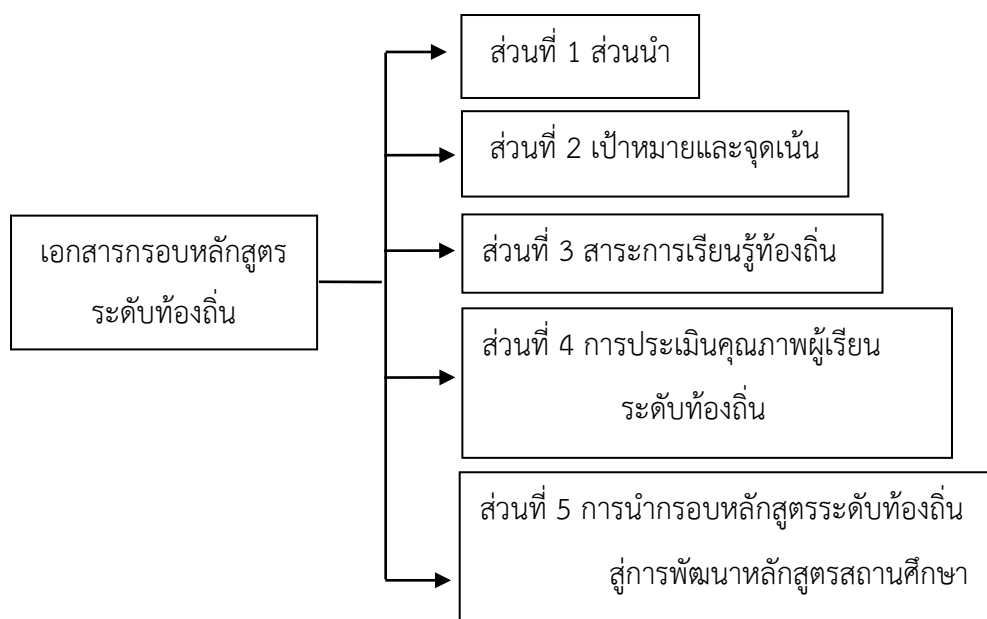
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่การศึกษาให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ นอกจากนี้จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นบรรลุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น โดยดำเนินการให้ฝ่ายต่างๆ อาทิ โรงเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย ครอบคลุมเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนในท้องถิ่นควรเรียนรู้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

6. องค์ประกอบของเอกสารกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2 เอกสารกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น (ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

ส่วนนำ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเป็นมาและขั้นตอนของการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน ควรประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้บริหารส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาในท้องถิ่น ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูผู้สอน ผู้แทนชุมชน เป็นต้น
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งศึกษาสภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง บริบท สภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในพื้นที่ เป็นต้น
3. ดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ในการดำเนินการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีคุณภาพจะต้องมีการวางแผนงานที่ชัดเจน เพื่อให้เห็นภาพการทำงานตลอดแนว ด้วยกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
4. รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานธุรกิจ ฯลฯ เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆมาปรับปรุงกรอบหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจน

ยิ่งขึ้น

5. เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่/คณะกรรมการระดับท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบ

ส่วนที่ 2 เป้าหมายและจุดเน้น

เป้าหมาย เป็นทิศทางการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่น โดยระบุถึงความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในผู้เรียน

จุดเน้นเป็นความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะที่ท้องถิ่นตระหนัก สนใจ หรือให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาและหรือพัฒนาเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1. การได้มาซึ่งเป้าหมายและจุดเน้น

เป้าหมายและจุดเน้นได้มาจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อมูลสารสนเทศ สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่นและจากการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเน้นการมีส่วนร่วม

2. การเขียนเป้าหมายและจุดเน้น

การเขียนเป้าหมายและจุดเน้น ควรเขียนให้เห็นทิศทางการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่นมีความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติจริงและสามารถประเมินได้

ส่วนที่ 3 สารการเรียนรู้ท้องถิ่น

สารการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานระดับท้องถิ่นพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพปัญหาชุมชน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การงานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและหวงแหน มรดกทางสังคมของบรรพบุรุษ มีความเป็นไทย สามารถดำรงชีวิตและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

1. การได้มาซึ่งสารการเรียนรู้ท้องถิ่น

สารการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้มาจากการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดและสารการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และจากการศึกษาข้อมูล สารสนเทศ สภาพ ปัญหา การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม แล้วนำมาสังเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อกำหนดเป็นสารการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น

2. การเขียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

การเขียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ควรกำหนดหัวข้อเรื่อง ขอบเขตเนื้อหา และประเด็นสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยอธิบายในแต่ละประเด็นพอสังเขป ตลอดจนมีการเสนอแนะแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนและการรายงานผลการศึกษาระดับท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป้าหมายและจุดเน้นของกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นโดยการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีคุณภาพ เชื่อถือได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น

ในการกำหนดการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น ควรดำเนินการดังนี้

1. มีแนวทางในการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายและจุดเน้น ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และชั้นเรียน โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการเพียงพอที่จะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และชั้นเรียนดำเนินการต่อไปได้
2. ระบุกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมสอดคล้องและเหมาะสมกับเป้าหมายและจุดเน้นแต่ละข้อ
3. ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินที่หลากหลายในแต่ละเป้าหมายและจุดเน้น
4. ระบุกิจกรรมการประเมินที่สำคัญที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเป้าหมายและจุดเน้น
5. มีแนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ 5 การนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษาควรมีการนำเสนอแนวทาง วิธีการ และขั้นตอนแก่สถานศึกษาในการนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. การนำเป้าหมายและจุดเน้นไปใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์
2. การนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้ในจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การสอดแทรกในรายวิชาพื้นฐาน จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียน

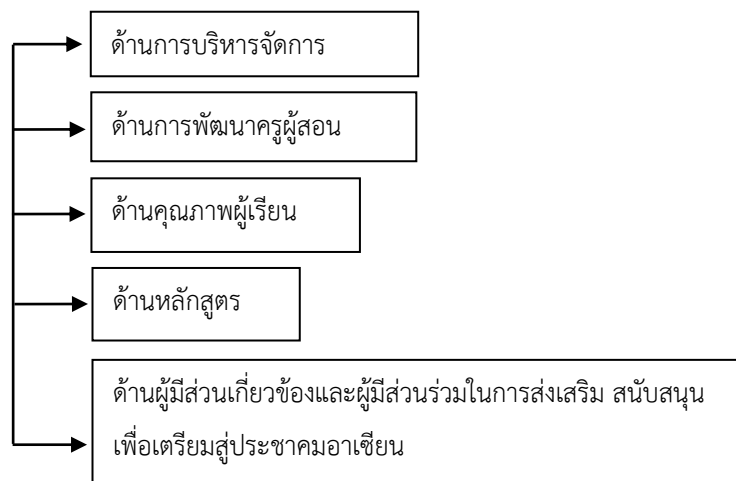
3. การนำแนวทางการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่นไปสู่การกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน

นอกจากนั้น ควรเสนอแนะกิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบในการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายและจุดเน้น โดยมีรายละเอียดเพียงพอให้สถานศึกษาเห็นแนวทางที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้

ประชาคมอาเซียน

1. การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 40) สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำมาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับใช้เป็นมาตรฐานเทียบเคียงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

แผนภาพที่ 3 การเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา

(ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

1.1 ด้านการบริหารจัดการ

1.1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่กำหนด ได้แก่ โรงเรียนได้รับการพัฒนาเป็นโรงเรียนมาตรฐานสู่สากล มีระบบการบริหารที่เทียบเคียงมาตรฐานมุ่งเน้น นักเรียนมีคุณภาพเป็นพลโลกควบคู่กับการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนความเป็นเลิศ (Excellence Schools) กำหนดความรู้ความคืดอันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก

1.1.2 การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน

โรงเรียนพัฒนาสู่มาตรฐานสากลและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นพลโลก การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐานดำเนินการ บริหารจัดการสู่ประชาคมอาเซียน การรู้เขารู้เรา เน้นภาษาเพื่อการสื่อสาร วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสังคมเศรษฐกิจ เน้นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ คนคือ ศูนย์กลางการพัฒนาและการปรับตัว ปรับการคิด เน้นการคิดตระหนักสู่ความเป็นหุ้นส่วนใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน

1.1.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินการจัดทำแผนระยะสั้นและแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระยะยาว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างน้อย 2 ภาษา มีการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเปิดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยแทรกเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.4 การร่วมกับชุมชนในการระดมทรัพยากร

การร่วมกับชุมชนในการระดมทรัพยากร ดำเนินการโดยโรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดทำ หลักสูตรและจัดทำแผนพัฒนาระบบการบริหารเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล การจัดประชุมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ขอการสนับสนุนจากชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลฯลฯ พร้อมด้วยองค์กรภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันวางแผนในการระดมทรัพยากร

1.1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้วยการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาปรับกระบวนการพัฒนาครู การส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาเซียน การพัฒนาครูในโรงเรียนทุกคนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการจัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.1.6 วิธีการพัฒนาครู

วิธีการพัฒนาครูที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดแทรกการเรียนรู้ประชาคมอาเซียนเข้าไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่างๆ การกำหนดให้ครูทุกคนเข้าเรียนภาษาตามตารางที่กำหนด ใช้แหล่งเรียนรู้จากตัวบุคคลเจ้าของภาษาและแหล่งเรียนรู้จากศูนย์อาเซียนส่งเสริมให้ครูที่เป็นตัวแทนไปร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน การส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน ร่วมโครงการกับโรงเรียนในโครงการฯ และร่วมกิจกรรมนำเสนอผลงาน

1.1.7 การนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ดำเนินการโดยจัดทำคำสั่งคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับอาเซียนในโรงเรียน มีการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม Bangkok-Java-Hariagcy และขยายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก เช่น อินโดนีเซีย ใต้หวัน มาเลเซีย เวียดนาม อังกฤษ ฯลฯ และมีกระบวนการนิเทศติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนที่เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง

1.1.8 การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ดำเนินการโดยการจัด มุม ASEAN Focus School การส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาใน ประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 2 ภาษา การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ เช่น เชิญธงอาเซียนและธงสมาชิกอาเซียน การจัดทำพหุวัฒนธรรมขึ้นทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนในรูปแบบดนตรีพื้นเมือง ดนตรีไทย ฯลฯ การส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมและมีส่วนในการ ส่งเสริมด้านความรู้และกิจกรรมต่างๆและการบูรณาการหลักสูตรอาเซียนศึกษาในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.1.9 สื่อและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้สู่ ประชาคมอาเซียน ได้แก่ การจัดทำแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษาในโรงเรียน เน้นการจัดการความรู้ การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดมุม ASEAN Focus School ภายในห้องสมุด การจัดให้มีห้องที่จัดสื่อสำหรับอาเซียนโดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาอาเซียน และพหุวัฒนธรรมแบบพื้นถิ่นระยะสั้นและระยะยาว การส่งเสริมสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน ร่วมโครงการกับโรงเรียนในโครงการฯ เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมให้นักเรียนอาสาอาเซียนและนักเรียนอื่นๆ มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน สามารถใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียน มากขึ้น

1.1.10 การใช้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดให้มีห้องเรียนศูนย์อาเซียน ชมรมอาเซียน การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาอาเซียนศึกษาพร้อมทั้งพัฒนาครูทั้งโรงเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญและหาวิธีให้ความรู้ แก่ผู้เรียนในการนำนักเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การจัดให้มีห้องพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับอาเซียน การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการ

จัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและการจัดมุมทุกมุมของโรงเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.1.11 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคม

อาเซียน

โรงเรียนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้สัมผัสวัฒนธรรมการเข้าสู่อาเซียน เช่น การให้ความรู้เสียงตามสายก่อนเคารพธงชาติ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับประเทศอาเซียนสัปดาห์ละประเทศ การจัดให้มีธงชาติอาเซียนประดับในโรงเรียน การเชิญธงชาติอาเซียนและธงชาติสมาชิกอาเซียน การแต่งกายประจำชาติประเทศสมาชิกอาเซียนการจัดให้มีครูผู้สอนภาษาในอาเซียนและจัดให้มีห้องที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

1.2 ด้านการพัฒนาครูผู้สอน

1.2.1 การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาครูให้ความรู้กับครูทุกคนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาคมอาเซียน การเรียนรู้ภาษาในประชาคมอาเซียน การพัฒนาครูให้สามารถนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเปิดสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน การพัฒนาครูให้สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาในประชาคมอาเซียน มีการจัดป้ายนิเทศ การจัดแข่งขันการตอบปัญหาอาเซียน การสนับสนุนให้ผู้เรียนออกไปจัดกิจกรรมหรือแข่งขันกับหน่วยงานภายนอก การจัดไปทัศนศึกษาดูงานในประเทศอาเซียน เพื่อให้นักเรียนและครูได้เรียนรู้จากสภาพจริงและมีการตรวจสอบความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องประชาคมอาเซียน

1.2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนร่วมกันและใช้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมีการเพิ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรอาเซียนศึกษาเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีการดำเนินการให้นักเรียนเรียนตามหลักสูตรอาเซียนศึกษาและให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา

1.2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

การให้นักเรียนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีชุมชนอาเซียนให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารกับประเทศในประชาคมอาเซียน มีกระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงเพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนแต่ควรมุ่งสู่ระดับโลก (World Class)

1.2.4 การบูรณาการเรื่องประชาคมอาเซียนในการจัดการเรียนรู้

การวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น การจัดกิจกรรมค่ายอาเซียนและร่วมกันพัฒนาประเทศอาเซียน

1.2.5 การใช้สื่อเทคโนโลยี

การใช้โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเทคโนโลยีอื่นๆ มาใช้ประกอบการสอนนักเรียน มีห้องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.6 การใช้แหล่งเรียนรู้

การจัดให้มีศูนย์อาเซียนศึกษา ห้องศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เว็บไซต์ หนังสือ หนังสือพิมพ์ มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีครูเจ้าของภาษาและแหล่งเรียนรู้ต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน

1.2.7 การวัดผลและประเมินผล

ครูมีความต้องการให้มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ รวมถึงมีการจัดนิทรรศการถ้าเปิดเป็นสาระเพิ่มเติม มีการวัดผลประเมินผลและตัดสินผลการเรียนเป็น 0 – 4 ถ้าเป็นกิจกรรมชุมนุม มีการวัดผลประเมินผล และตัดสินผลการเรียนเป็นผ่านหรือไม่ผ่าน

1.2.8 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ครูและนักเรียนมีความต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน มีการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับโรงเรียนในโครงการประชาคมอาเซียน การเข้าร่วมโครงการ Connecting Classrooms และมีการติดต่อสื่อสารส่งข้อมูลต่างๆผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตถึงเพื่อนชาวต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน

1.2.9 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนครู มีครูต่างประเทศมาให้ความรู้โดยตรงเน้นให้เห็นความสำคัญ และชักชวนเข้าร่วมโครงการมีกิจกรรมโครงการ Connecting Classrooms มีการใช้อินเทอร์เน็ตและโปรแกรมของการเรียนรู้ มีการสร้างเว็บไซต์เกี่ยวกับอาเซียน

1.3 ด้านคุณภาพผู้เรียน

1.3.1 ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และการใช้ภาษาต่างประเทศ

การให้มีการบูรณาการเรื่องอาเซียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการพัฒนาผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การใช้ภาษาในการสื่อสาร รวมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนสามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนสู่ชุมชนได้

1.3.2 ความตระหนักและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

การให้มีหลักสูตรอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนและให้ผู้เรียนและครูมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมกันพัฒนากลุ่มประเทศอาเซียนให้มีความเจริญเทียบเท่ากับกลุ่มประเทศอื่น ๆ

1.3.3 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

การให้มีหลักสูตรอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันทุกคนสามารถอยู่ร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยกและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยครูมีความคาดหวังว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้ทุกคนสามารถยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนได้

1.3.4 การใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศในการสื่อสาร

ผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาต่างประเทศและสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศอาเซียนได้อย่างน้อย 2 ภาษา เพื่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน

1.4 ด้านหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 45) มีการจัดการเรียนรู้โดยการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาอาเซียนศึกษา เพื่อศึกษาความเป็นมา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน จำนวนประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ชื่อเป็นทางการของประเทศสมาชิกอาเซียน สัญลักษณ์อาเซียน ธงอาเซียน เพลงอาเซียน กฎบัตรอาเซียน ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน ผลของการเป็นประชาคมอาเซียนที่มีต่อประเทศไทย และความสำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน

1.5 ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน

การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น การจัดประชุม นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการจัดหลักสูตรอาเซียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกระดับชั้นจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มขึ้นและมีการใช้แหล่งเรียนรู้จากศูนย์อาเซียน เพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายรวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมระดับอาเซียนได้ทุกคน

2. เป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศไทยสู่ประชาคมอาเซียน

มีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักวิชาการ

และมาตรฐานการศึกษา, 2554 : 5 - 8)

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเรียนรู้ของคนไทย
2. เพิ่มโอกาสการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน กำหนดคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- 1.2 มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน
 - 1.2.1 จุดกำเนิดอาเซียน
 - 1.2.2 กฎบัตรอาเซียน
 - 1.2.3 ประชาคมอาเซียน
 - 1.2.4 ความสัมพันธ์กับภายนอกอาเซียน

2. ด้านทักษะ/กระบวนการ

- 2.1 ทักษะพื้นฐาน
 - 2.1.1 สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน อย่างน้อย 1 ภาษา)
 - 2.1.2 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์
 - 2.1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
 - 2.1.4 มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 2.2 ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม
 - 2.2.1 เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม
 - 2.2.2 มีภาวะผู้นำ
 - 2.2.3 เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
- 2.3 ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน
 - 2.3.1 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
 - 2.3.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3.3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง
 - 2.3.4 มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง

3. ด้านเจตคติ

- 3.1 มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน

- 3.2 ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน
- 3.3 มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน
- 3.4 มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล
- 3.5 ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา
- 3.6 ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. บทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

ในการบริหารจัดการกรอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พันธกิจ ที่จะสามารถนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ กระบวนการ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความเป็นไทยและความเป็นท้องถิ่น โดยสามารถนำความรู้ ทักษะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสินค้าในท้องถิ่น ออกเผยแพร่ สื่อสาร แสดงออกต่อท้องถิ่นประเทศในกลุ่มอาเซียนและประชาคมโลก อีกทั้งยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีช่องทางในการประกอบอาชีพในสังคมไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นภาระในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในระดับต่างๆ ของสถานศึกษา ดังนี้

3.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาโดยนำกรอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ไปใช้ในการปฏิบัติในสถานศึกษาให้ได้ดีและมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้และติดตามอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้

3.1.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ตลอดจนเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อการขับเคลื่อนไปอย่างถูกทิศทาง

3.1.2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับความต้องการตามบริบทของท้องถิ่น

3.1.3 ร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมาย จุดเน้น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และอาเซียนให้ชัดเจน เพื่อใช้ในการวัดประเมินผลและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.4 ดำเนินการชี้แจง ทำความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

3.1.5 แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการนำหลักสูตรท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ลงสู่การปฏิบัติ

3.1.6 ส่งเสริมให้ครูเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ จากรายละเอียดกรอบหลักสูตร การศึกษาท้องถิ่นสู่ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ ดังนี้

1) สารการเรียนรู้เพื่อรู้ ให้จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2) สารการเรียนรู้เพื่อสร้างหรือผลิต ให้สถานศึกษาพิจารณาจัดอยู่ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น

3.1.7 ส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนลงสู่แผนการจัดการ เรียนรู้

3.1.8 ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้

3.1.9 ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และหลักสูตร

3.1.10 ปรับปรุง แก้ไข รายวิชาเพิ่มเติม และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.11 สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อาเซียนในสถานศึกษา

3.1.12 ส่งเสริมให้ครูพานักเรียนไปเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

3.1.13 พัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษาทั้งระบบ ในการจัดการเรียนรู้สู่ ประชาคมอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง

3.2 บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ไปใช้ในการปฏิบัติในสถานศึกษาให้ได้ดีและมีคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องยึดหลักที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นสู่ ประชาคมอาเซียน ครูผู้สอนควรมีบทบาท ดังนี้

3.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ หลักสูตรสถานศึกษา และกรอบหลักสูตรการศึกษา ท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

3.2.2 ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 จัดทำคำอธิบายรายวิชาที่มีองค์ประกอบทั้งด้านความรู้ (K) ทักษะ

กระบวนการ (P) และเจตคติ (A)

- 3.2.4 จัดทำโครงสร้างรายวิชาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน
- 3.2.5 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน
- 3.2.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย
- 3.2.7 จัดทำ จัดทำ และพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ผู้เรียนมีความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้อาเซียน
- 3.2.8 ประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้หรือผลจากการฝึกอบรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3.2.9 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยคำนึงถึงประสบการณ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- 3.2.10 รายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ซึ่งเป็นเรื่องลำบากที่จะบริหารจัดการปัจจัยต่างๆให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและตรงตามความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นอาจเกิดปัญหาในด้านต่างๆมากมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้มีนักวิชาการกล่าวถึงปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัญหาด้านครู ครูโดยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ครูผู้สอนมีภาระงานสอนมากหรือรับผิดชอบงานหลายอย่างจึงไม่มีเวลาที่จะศึกษาหรือจัดทำ
2. ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเท่าที่ควรและขาดความคิดริเริ่มในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นของโรงเรียน
3. ปัญหาด้านบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจึงไม่สามารถให้คำแนะนำหรือการนิเทศให้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในท้องถิ่นยังขาดวิทยากรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น รวมทั้งขาดผู้ชำนาญในด้านอาชีพและด้านข้อมูลท้องถิ่น
4. ปัญหาด้านนักเรียน นักเรียนไม่สนใจ ไม่เห็นความสำคัญของรายวิชาท้องถิ่น

และมุ่งเรียนวิชาสามัญเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

5. ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพราะไม่อาจจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆได้ตามความต้องการ และยังขาดเอกสารในการค้นคว้า ไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่

6. ปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียนไม่มีงบประมาณที่ใช้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพียงพอ

7. ปัญหาด้านความร่วมมือจากท้องถิ่น โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่นหรือได้รับน้อยและขาดแหล่งประกอบการสนับสนุน

บริบทหน่วยงาน

เพื่อศึกษารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของแต่ละหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1.1 ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีพื้นที่ให้บริการทางการศึกษา รวม 3 อำเภอ เท่ากับ 1,459.40 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอบ้านฝาง และอำเภอพระยืน มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่ออำเภออุบลรัตน์ และอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อเขตอำเภอบ้านแฮด อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตอำเภอซำสูง อำเภอเชียงยืน และอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อเขตอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

1.1.1 วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มุ่งมั่น ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีความเป็นหนึ่ง ด้านคุณภาพ การบริการ และประสานงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

1.1.2 พันธกิจ

ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาได้อย่างเข้มแข็ง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

1.1.3 เป้าประสงค์

- 1) นักเรียนทุกคนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น
- 2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง
- 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ
- 4) บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ทุกคนมีจิตบริการ
- 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 และสถานศึกษาในสังกัด มีความเข้มแข็ง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

1.1.4 กลยุทธ์

- 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
- 2) ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง
- 4) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ
- 5) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและบุคลากรมีจิตบริการ

1.2 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1

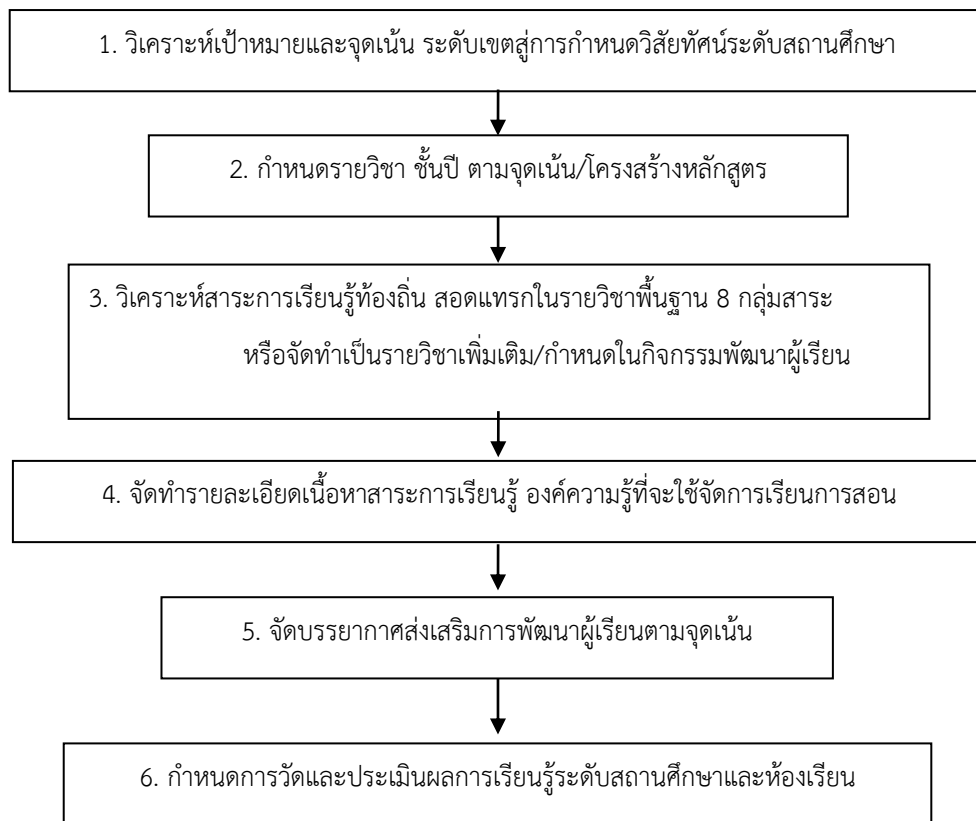
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่ให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันในระดับชาติ ตามหลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนั้นจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ท้องถิ่น มีความรักความภาคภูมิใจในบ้านเกิดและท้องถิ่นของตนเอง

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

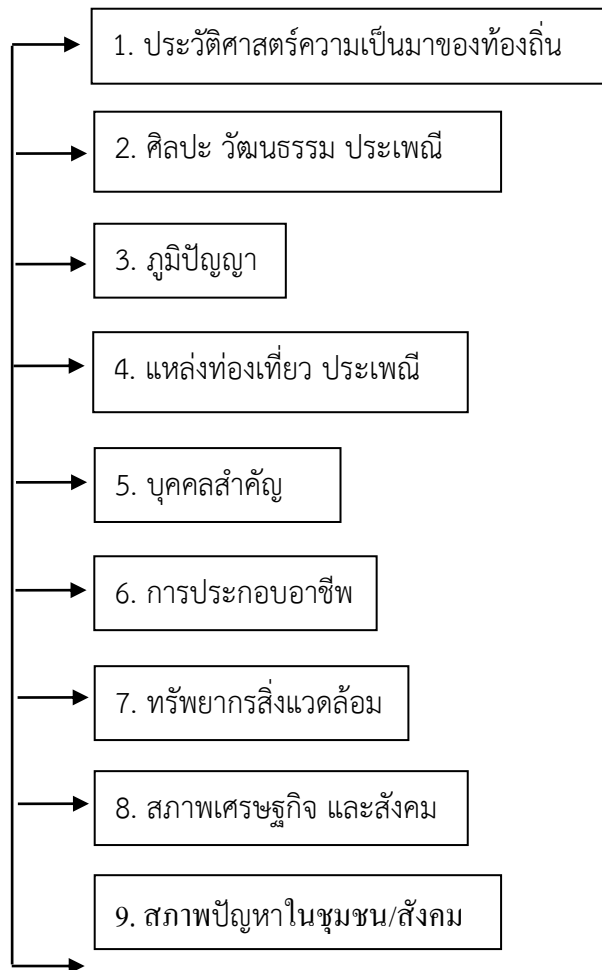
ขอนแก่น เขต 1 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีทักษะในการอ่าน การเขียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ตามจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษา

จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน “อ่านเก่ง เขียนเก่ง คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน”

การนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นกรอบแนวทางที่ระบุเป้าหมาย/จุดเน้นของท้องถิ่น สารการเรียนรู้ หรือเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับท้องถิ่น ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทาง ดังนี้

แผนภาพที่ 4 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
(ที่มา : กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแลกระบวนการเรียนรู้ และกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, 2553)

แผนภาพที่ 5 กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 (ที่มา : กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ และกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, 2553)

2. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

2.1 ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีพื้นที่บริการทางการศึกษา จำนวน 26 อำเภอ พื้นที่ 10,885.991 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

2.2.1 วิสัยทัศน์

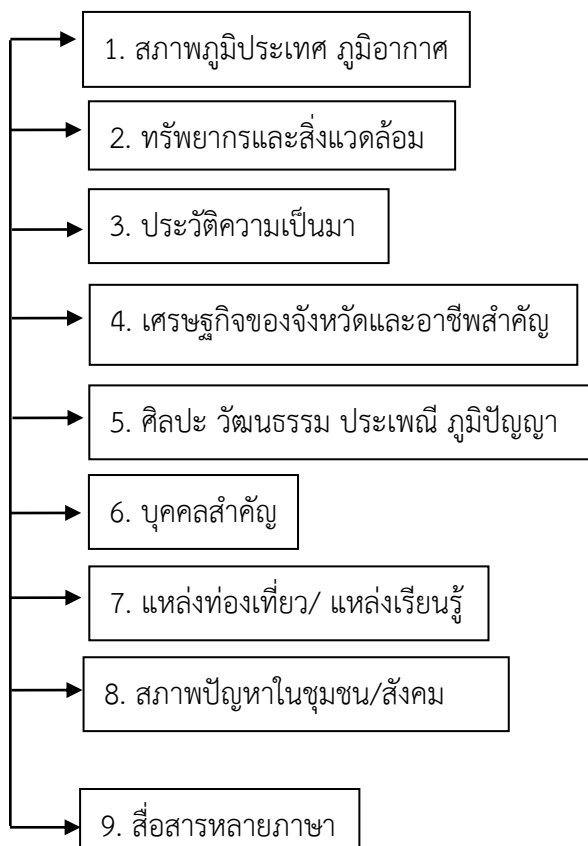
มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีจิตสำนึกรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นกำลังสำคัญในฐานะพลเมืองจังหวัดขอนแก่น ที่จะร่วมอนุรักษ์ บำรุงรักษาประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรของจังหวัดขอนแก่น ให้ยั่งยืนต่อไป

2.2.2 จุดหมาย

- 1) มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของบรรพชนคนเมืองขอนแก่น
- 2) มีจิตสำนึกรักแผ่นดินถิ่นกำเนิดจังหวัดขอนแก่น เป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและของชาติ
- 3) ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 4) จิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในชุมชนท้องถิ่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.2.3 เป้าหมาย

- 1) นักเรียนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ภูมิใจในถิ่นกำเนิด
- 2) นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสาธารณะในการพัฒนาท้องถิ่น
- 3) นักเรียนมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบน

แผนภาพที่ 6 สารการเรียนรู้ท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25
(ที่มา : กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2558)

2.3 การประเมินคุณภาพผู้เรียนตามกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะตามหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 สถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดเน้นของหลักสูตรระดับท้องถิ่น

2.3.2 ครูผู้สอนนำผลการประเมินแต่ละองค์ประกอบบันทึกในเอกสารบันทึกผลการประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมิน

2.3.4 สถานศึกษากำหนดแนวทางการกำกับติดตาม การบันทึกผลการประเมินในเอกสารหลักฐานการศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

2.3.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 วิเคราะห์ ประเมิน เพื่อนำผลไปวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 การนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

2.4.1 ศึกษากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น แล้วนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้น ของสถานศึกษา

2.4.2 วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้

2.4.3 นำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเลือกใช้แนวทางดังนี้

- 1) สอดแทรกในรายวิชาพื้นฐาน
- 2) จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม
- 3) จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4) จัดกิจกรรมและบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตร ระดับท้องถิ่น

2.4.4 วัดและประเมินผลตามระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา และให้สอดคล้องกับแนวทางการวัดและประเมินผลตามกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.1 ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101-103 องศาตะวันออก ซึ่งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 445 ก.ม. มีพื้นที่ 10,885.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ เป็นอันดับที่ 15 ของประเทศ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง รวม 9 จังหวัดดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

3.1.1 สังคมและการปกครอง

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ได้กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

1) ราชการส่วนภูมิภาค

- ราชการส่วนภูมิภาค 33 ส่วนราชการ
- การปกครองแบ่งออกเป็น 26 อำเภอ 198 ตำบล 2,331 หมู่บ้าน 389

ชุมชน (ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดขอนแก่น ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555)

2) ราชการส่วนท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 225 แห่ง

แยกเป็น

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง
- เทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครขอนแก่น
- เทศบาลเมือง 6 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเมืองพล เทศบาลเมืองชุมแพ เทศบาลเมืองบ้านไผ่ เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลเมืองกระนวน เทศบาลเมืองบ้านทุ่ม
- เทศบาลตำบล 68 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล 149 แห่ง

3) ราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจ 208 หน่วยงาน (ที่มา: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 2555)

3.2 นโยบายการจัดการศึกษา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ขึ้นตรงต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระทรวงมหาดไทย มีกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา การประสานงาน กำกับ ดูแลการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีนโยบายหลักในการจัดการศึกษาดังนี้

3.2.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและภูมิทัศน์ของโรงเรียนในสังกัด เช่น ปรับปรุงสถานที่ในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น จัดให้มีห้องสมุดที่มีเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีคอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูลเพียงพอ เป็นต้น

3.2.2 พัฒนาสื่อการเรียนการสอน พัฒนาสื่อไอซีที ห้อง e-learning ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องกระดานอัจฉริยะ เป็นต้น

3.2.3 พัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน จัดอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาศักยภาพครูทุกๆด้านส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้จัดกิจกรรม

ทั้งด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี

3.2.4 พัฒนาคความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยจัดให้มีการพบปะการประชุมผู้ปกครองนักเรียน การเปิดบ้านสู่ชุมชน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

3.3 กรอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด)

หน่วยงานต้นสังกัดโดยกอง/สำนักการศึกษา จะต้องนำกรอบหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนในระดับจังหวัด ไปจัดทำเป็นกรอบหลักสูตรการศึกษาระดับท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยต้องเพิ่มเติมรายละเอียดและจัดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาและบริบทของท้องถิ่น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นที่แสดงถึงความเป็นท้องถิ่นนั้นๆ ตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งจัดทำแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถควบคุมคุณภาพของผู้เรียนไปพร้อมกัน

3.3.1 เป้าหมาย

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง สังคม ท้องถิ่น และประเทศชาติ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงตนอยู่ในประชาคมอาเซียนอย่างมีความสุข
- 4) เพื่อให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจ สามารถใช้ภาษาท้องถิ่น ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน และภาษาอื่นๆในการสื่อสาร
- 5) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและเพื่อนบ้าน

3.3.2 จุดเน้น

- 1) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเชื่อมโยงท้องถิ่นของตนสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาประจำชาติ ภาษาถิ่น และภาษาอื่นๆ
- 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา และการพัฒนาตนเอง
- 4) พัฒนาผู้เรียนให้ยอมรับในความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและ

วัฒนธรรม

5) พัฒนาผู้เรียนให้สามารถประกอบอาชีพ ทำได้ ขายเป็น

3.3.4 เอกลักษณ์ของผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมตามแนวทางของกรอบหลักสูตรนี้แล้ว มีความคาดหวังว่าผู้เรียนจะมีเอกลักษณ์ ดังนี้ “**พัฒนาตน พลเมืองดี มีแนวทาง สร้างฐานะ**”

3.3.5 กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน

กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนได้กำหนดหัวข้อเรื่อง ขอบเขตเนื้อหา ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในประเด็นเนื้อหาที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และควรเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับความต้องการที่สอดคล้องกับสังคมตามความจำเป็นหรือความต้องการบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1) **สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น** เป็นสาระการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ในรายละเอียดต่างๆของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำองค์ประกอบ ความรู้ ทักษะ กระบวนการที่ได้เรียนรู้ ออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้า หรือคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างฐานะให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

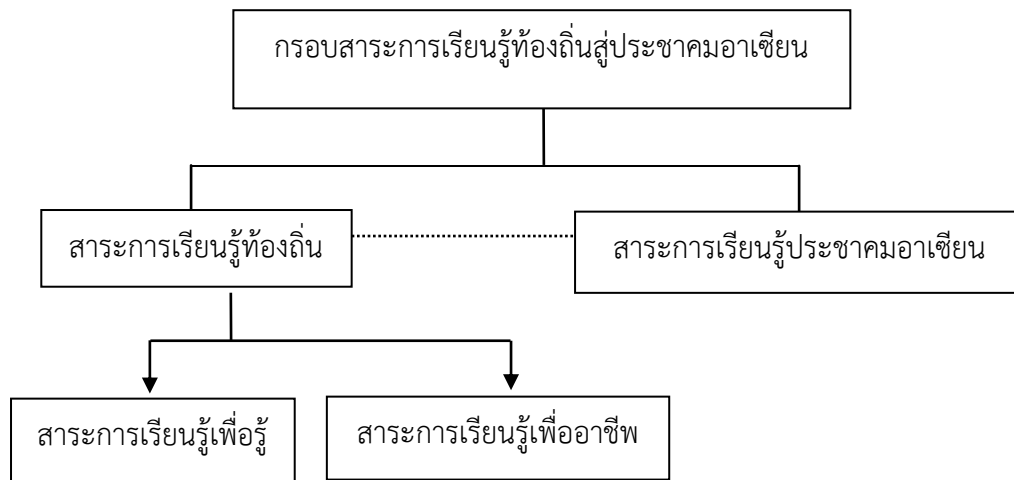
- **สาระการเรียนรู้เพื่อรู้** เป็นสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะเบื้องต้นในองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด เก็บรักษาไว้เป็นมรดกของท้องถิ่น รวมถึงสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือควรเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้เพื่อรู้ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว บุคคลสำคัญ การประกอบอาชีพ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพปัญหาในชุมชน สังคม สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พระราชกรณียกิจในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้า OTOP

- **สาระการเรียนรู้เพื่ออาชีพ** เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิทัศน์ภายในท้องถิ่น นำมาคิดค้นเป็นนวัตกรรมนำไปสู่การผลิตและการค้าขาย ซึ่งขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือควรเรียนรู้ เพื่อทำได้ ขายเป็น ในผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิต ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว บุคคลสำคัญ การประกอบอาชีพ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้า OTOP เพื่อทำได้ ขายเป็น แล้วนำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ออกสู่ตลาดของประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- **สาระการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน** เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้

ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้มีสมรรถนะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเรียนรู้หรือควรเรียนรู้ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว บุคคลสำคัญ การประกอบอาชีพ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพปัญหาชุมชน สังคม สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้า OTOP

สรุปกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและกรอบสาระการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน จำแนกออกเป็น การเรียนรู้ ความรอบรู้ การเรียนรู้เพื่อนำความรอบรู้สู่การผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ และสามารถนำไปจำหน่ายขายได้เป็นอาชีพเสริมหรือกลายเป็นอาชีพหลักต่อไปในอนาคต และสาระการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน

แผนภาพที่ 7 กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2555)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จรัส ชินเฮียง (2549 : 92 - 93) ศึกษา ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหา

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สุนันท์ คำจันทร์ (2550 : 98 - 102) ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิเชษฐ์ พาตี (2552 : 91 - 93) ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

สุนิตย์ ฤทธิ์เจริญ และ คณะ (2558 : 102-105) ศึกษาความพร้อมด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

ทองม้วน สีแนน (2552 : 126 - 127) ศึกษา การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร 2) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของสถานศึกษาต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร แต่มีปฏิสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดหลักสูตร

กาญจนา ไชยวงษ์จันทร์ (2554 : 111 - 114) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ด้านการปรับปรุงและพัฒนา และด้านการกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ซึ่งเป็นด้านที่มีระดับสูงสุด 3 อันดับแรก ส่วนด้านการจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน ด้านการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ และด้านการจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อ มีระดับเท่ากัน ซึ่งทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 13 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (y) มีความสัมพันธ์เชิงบวก จำนวน 12 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงลบ จำนวน 1 ตัวแปร โดยวัดตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 11 ตัวแปร เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์ (r) จากมากไปหาน้อย คือ ความร่วมมือของชุมชน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา การพัฒนาครูและผู้บริหาร การมีส่วนร่วม การรับรู้นโยบาย การจัดสรรงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ คุณลักษณะของครูและผู้บริหารโรงเรียน การจัดหาอาคารสถานที่ การกำหนดนโยบาย การใช้สื่อ เทคโนโลยี และกระบวนการสรรหาและการใช้ทรัพยากร 3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย การพัฒนาครูและผู้บริหาร ความร่วมมือของชุมชน การรับรู้นโยบาย และคุณลักษณะของครูและผู้บริหารโรงเรียน

ธัญญ์ณภัส วิรัตน์เกษม (2554 : 121 - 122) ศึกษา ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูโรงเรียนนาร่องในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามทฤษฎีของครู ในภาพรวมพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษามากเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านครูผู้สอน ตามลำดับ โดยด้านหลักสูตรในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาระดับปานกลางทุกข้อ

อันดับแรก คือ ภารกิจของหลักสูตร รองลงมา คือ ส่วนประกอบของหลักสูตร วิสัยทัศน์ของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ

ชรินรัตน์ สีเสมอ (2554 : 100 - 103) ศึกษา สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้หลักสูตรของผู้บริหาร โดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการวางแผนงานด้านวิชาการที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนสภาพการใช้หลักสูตรของครู อยู่ในระดับมาก ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น ด้านการเตรียมการสอน และการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ ที่มีปัญหาในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีสภาพการใช้หลักสูตรโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการนิเทศและติดตาม ที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการจัดครูเข้าสอนที่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เศรษฐชัย วิสาทาโส (2556 : 81) ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ และเอกชัย กิสุขพันธ์ (2557 : 583) ศึกษา การบริหารสถานศึกษา เพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครู มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ การส่งเสริมทรัพยากรในการดำเนินงาน การจัดการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดตั้งเครือข่ายและการวางแผนพัฒนาครู

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

Yonghwan (1995 : 2125 - A) ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นอิสระจาก ส่วนกลาง โดยให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการศึกษาในท้องถิ่น และโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ พบว่า หลักสูตรแห่งชาติที่กำหนดมาจากส่วนกลางนั้นมีข้อจำกัดต่อความสำเร็จของการ สอน ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงในการที่จะสนับสนุนให้โรงเรียนได้อิสระต่อนักเรียนในการเรียนรู้ แนวคิดใหม่ๆของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นต้องมาจากพื้นฐานเดิมของท้องถิ่นและปรัชญา ของท้องถิ่นนั้นๆโดยยึดหลักการที่ว่าทำให้ความรู้ทั้งหมดจะถูกกำหนดโดยผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่น โดยบทบาทของครูในชั้นเรียนควรที่จะกำหนดให้มีความแตกต่างจากการใช้หลักสูตรแห่งชาติ

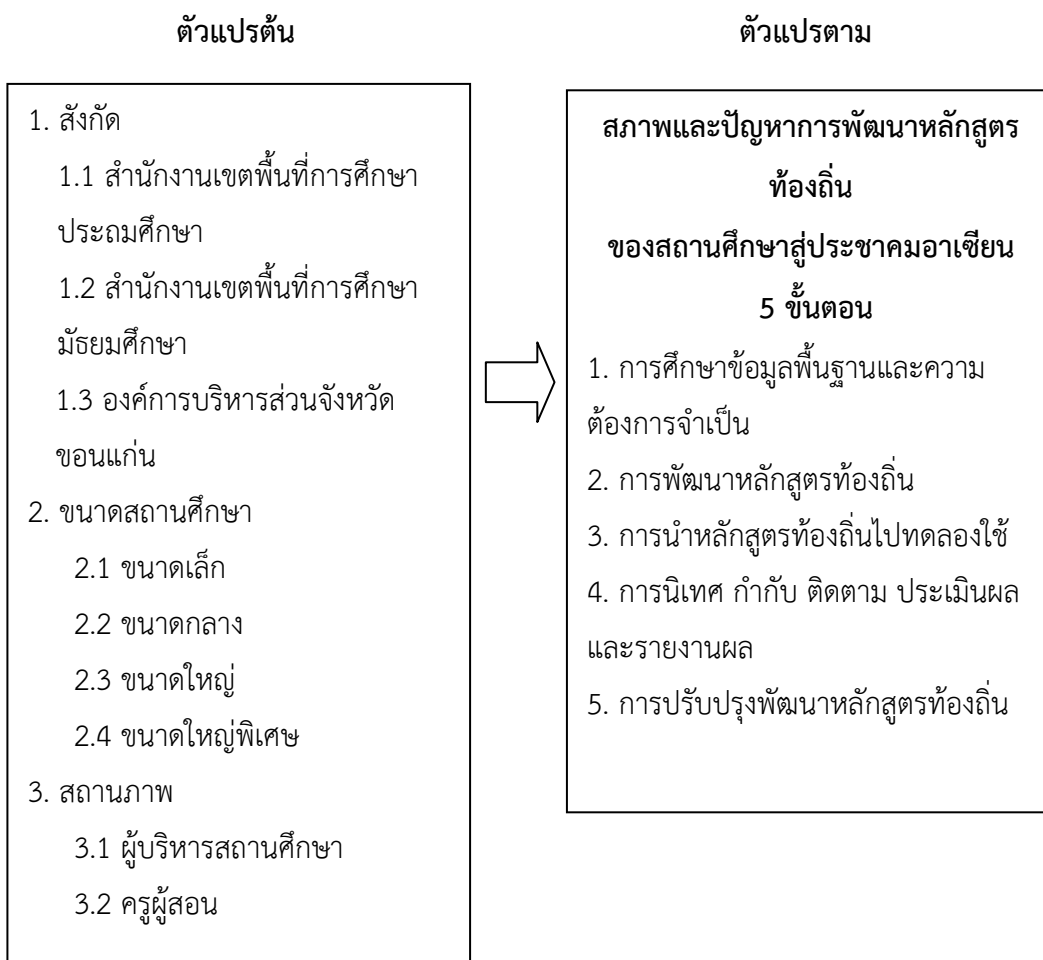
King (1996 : 1363) ศึกษาวิจัยใน ค.ศ. 1995 เรื่องการรับรู้ของครูผู้สอนต่อการมีส่วนร่วม ร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนชนบท ในนิว ฟาวด์ แลนด์ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนต้องพยายาม ที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การดึงเอาความคิด สร้างสรรค์ ความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของครู นักเรียน ผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชนมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต้องปรับปรุงความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดีบนพื้นฐานของกระบวนการวิจัย การ สนับสนุน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมโดยคณะกรรมการของโรงเรียน

Kopong (2000 : 40 - 41) ศึกษาการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ กรณีศึกษาการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ในการพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรมของประชาชน ชาวลามาโฮลลอต ซึ่งเป็นชนกลุ่มเล็กๆที่มีสังคมวัฒนธรรมของตนเองที่อาศัยอยู่ทางตะวันออกของ อินโดนีเซีย ซึ่งการเรียนของชาวลามาโฮลลอตจะเป็นการเรียนที่แตกต่างจากการเรียนของส่วนกลางที่ ถูกกำหนดไว้โดยรัฐบาลกลาง โดยการเรียนนี้จะเป็นการเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวลา มาโฮลลอตเอง โดยนักเรียนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นการเรียน การสอนที่สามารถคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเองไว้ไม่ให้สูญหายไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ สังกัด อุทรานันท์ (2532 : 314) และ Taba (1902-1967) ได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้
4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล
5. การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น

แผนภาพที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย